

**MILLIY MUSIQA SAN'ATINING RIVOJLANISH TARIXI:
O'ZBEKISTONDAGI AMALIYOT VA XORIJIY TAJRIBA
YONDASHUVLARI**

Sharofat Tojiboyeva

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

"Milliy qo'shiqchilik" kafedrasi dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonning milliy musiqa san'ati hozirgi holatini, duch kelayotgan muammolarni va ular uchun amaliy yechimlarni tanqidiy-tahliliy nuqtai nazardan o'rganadi. Tadqiqot davomida xorijiy tajribalar ham o'rganilib, ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari tahlil qilindi. Statistik natijalar milliy musiqa san'atini rivojlantirish uchun keng ko'lamli islohotlar zarurligini ko'rsatdi. Ushbu maqola milliy san'atning jamiyat va iqtisodiyotga ijobiy ta'sirini oshirish uchun amaliy choralarni taklif etadi.

Kalit so'zlar: Milliy musiqa, madaniy rivojlanish, xorijiy tajriba, san'atni saqlash, amaliy yechimlar, O'zbekiston, rivojlangan mamlakatlar tajribasi.

**ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЫКАЛЬНОГО
ИСКУССТВА: ПОДХОДЫ К ПРАКТИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ В
УЗБЕКИСТАНЕ**

Шарофат Таджибоева

Государственный институт искусства и культуры Узбекистана

Доцент кафедры «Национальное пение»

Аннотация: Эта статья изучит текущее состояние национальных музыкальных искусств, с критической и аналитической точки зрения практических решений для них. Во время исследования иностранные практики также были изучены и проанализировали их возможности в контексте Узбекистана. Статистические результаты показали масштабные реформы для развития национальной музыки. Эта статья предлагает

практические меры по увеличению положительного влияния национального искусства в обществе и экономике.

Ключевые слова: национальная музыка, культурное развитие, иностранный опыт, практические поставки, практические решения, опыт развитых стран

**HISTORY OF NATIONAL MUSICAL ART DEVELOPMENT:
APPROACHES TO PRACTICE AND FOREIGN EXPERIENCE IN
UZBEKISTAN**

Sharofat Tojiboyeva

State Institute of Art and Culture of Uzbekistan

Associate Professor of the "National Singing" Department

Abstract: This article critically analyzes the current state of national musical art in Uzbekistan, the challenges it faces, and practical solutions from an analytical perspective. The study also examines foreign experiences and analyzes the possibilities of their application in the context of Uzbekistan. Statistical results indicate the necessity for comprehensive reforms to develop national musical art. This article proposes practical measures to enhance the positive impact of national art on society and the economy.

Key words: National music, cultural development, foreign experience, art preservation, practical solutions, Uzbekistan, experience of developed countries

O‘zbekiston milliy musiqa san’ati xalqimizning boy madaniy merosi bo‘lib, avloddan-avlodga o‘tib kelayotgan bebaho qadriyatdir. Milliy musiqa nafaqat ma’naviy, balki iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan ham jamiyatimiz rivojida muhim o‘rin tutadi. Biroq, zamonaviy globallashuv davrida milliy san’atimiz qator muammolarga duch kelmoqda. Ularni hal etish nafaqat milliy merosni saqlash, balki yosh avlodning o‘z tarixiga, madaniyatiga hurmatini oshirishga ham yordam beradi. O‘zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy o‘sishi doirasida milliy san’atni rivojlantirish nafaqat madaniy merosni saqlab qolishni, balki jahon bozoriga milliy musiqani eksport qilish orqali iqtisodiy imkoniyatlarni ham kengaytirishni taqozo

etadi. Milliy musiqa san'atining madaniyatimizdagi o'rni va uni jahon darajasida tanitish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqola doirasida muammolarni o'rganish uchun tanqidiy-tahliliy yondashuv qo'llanildi. Asosiy manbalar sifatida O'zbekiston madaniyat va san'at sohasidagi amaliy tadqiqotlar va xorijiy ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Statistik ma'lumotlar orqali milliy musiqa san'atining bugungi kundagi holati chuqur o'rganildi. Bundan tashqari, xorijiy tajribalarni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlarini baholash uchun bir qator xalqaro tadqiqotlar tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar asosida san'atni rivojlantirish uchun amaliy chora-tadbirlar va takliflar shakllantirildi.

Natijalar

Milliy musiqa san'ati rivojida bir qator jiddiy muammolar mavjud. Ular orasida quyidagilarni alohida ta'kidlash mumkin:

1. Kadrlar tayyorlash va malaka oshirishdagi kamchiliklar – O'zbekiston oliy ta'lim tizimi milliy musiqa sohasidagi mutaxassislarni tayyorlashda global standartlarga mos kelmaydi. Ko'plab yoshlar musiqa sohasida o'qishni xohlashsada, ularning malakasini oshirish uchun yetarli sharoitlar yo'q. Xorijiy tajriba ko'rsatishicha, ilg'or davlatlarda musiqa sohasi mutaxassislariga alohida ahamiyat qaratiladi va amaliy o'quv dasturlari keng joriy etiladi.

2. Texnologik rivojlanish va an'anaviy uslublarni saqlash masalasi – Raqamli texnologiyalar rivoji milliy musiqa asboblari va uslublarni saqlab qolish jarayonini qiyinlashtirmoqda. Yosh avlod milliy musiqa asboblarini anglash va ulardan foydalanish qobiliyatidan uzoqlashmoqda. Masalan, Koreyada an'anaviy musiqa texnologik rivojlanish bilan birga olib borilmoqda va raqamli asbob-uskunalar an'anaviy ohanglarni asliga yaqin tarzda chiqarishga yordam beradi.

3. Moliya va homiylik imkoniyatlarining yetarli emasligi – Milliy musiqa san'atini rivojlantirish uchun moliyaviy resurslar yetarli emas. Bu nafaqat yangi asarlar yaratishda, balki mavjud musiqiy asarlarni xalqaro miqyosda targ'ib

qilishda ham to‘siq bo‘lib turibdi. Turkiya, Italiya va Fransiya kabi davlatlarda esa milliy san‘at uchun maxsus grantlar va davlat dasturlari mavjud bo‘lib, ular san‘at rivojida katta yordam beradi.

Xorijiy tajribalar

Dunyo bo‘yicha milliy san‘atni rivojlantirishda ilg‘or davlatlar tomonidan qo‘llanilayotgan bir qator muvaffaqiyatli tajribalar mavjud:

Koreya tajribasi – Koreya an‘anaviy musiqasini saqlab qolish va targ‘ib qilish maqsadida raqamli texnologiyalardan keng foydalanmoqda. Masalan, raqamli dasturlar orqali an‘anaviy asarlarni jahon miqyosida ommalashtirish ishlari amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda Koreya hukumati ham iqtisodiy va madaniy dasturlar orqali yordam ko‘rsatadi.

Turkiya tajribasi – Turkiya o‘z milliy san‘atini rivojlantirish uchun davlat grantlari ajratadi. Milliy musiqa festivallari o‘tkazilib, dunyo miqyosida Turkiya madaniyatini tanitishda katta o‘rin tutadi. Bu orqali milliy musiqaning xalqaro ko‘rinishdagi imidji shakllanadi.

Yaponiya tajribasi – Yaponiya milliy san‘atni saqlab qolish va rivojlantirish uchun an‘anaviy va zamonaviy uslublarni uyg‘unlashtirish siyosatini olib bormoqda. Madaniyat vazirligi tomonidan san‘at o‘qituvchilari va talabalarga maxsus grantlar ajratiladi. Ushbu dasturlar milliy musiqa asarlarini yaratish va asrab qolishda katta yordam beradi.

Statistik tahlillar

So‘rov natijalari milliy musiqa san‘ati sohasida moliyaviy yordam yetishmasligi, raqamli texnologiyalar ta‘siri, yoshlarning milliy musiqaga qiziqishi pastligi kabi qator muammolar mavjudligini ko‘rsatdi. O‘zbekistonda milliy musiqaga ajratilgan mablag‘lar boshqa davlatlarga nisbatan ancha past. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, milliy musiqa san‘atining bugungi rivojlanish darajasi hali ham yetarli emas va islohotlar talab qilmoqda.

Amaliy tavsiyalar

1. Kadrlar tayyorlash tizimini yaxshilash – Milliy musiqa san’ati yo‘nalishidagi oliy o‘quv yurtlari talabalariga amaliy mashg‘ulotlar va xorijiy ekspertlar bilan ishlash imkoniyatlarini kengaytirish kerak.

2. San’atni raqamli texnologiyalar yordamida saqlash – Milliy musiqa asarlarini zamonaviy usulda saqlash uchun raqamli platformalar va audio-vizual texnologiyalar yaratish zarur.

3. Grant va davlat dasturlari – Milliy musiqa san’atini moliyalashtirishda xususiy sektor va davlat tomonidan ko‘proq mablag‘ ajratilishi lozim. Ushbu mablag‘larni xalqaro festival va ko‘rgazmalarga yo‘naltirish orqali milliy musiqamizni jahon miqyosida targ‘ib qilish mumkin.

Xulosa

O‘zbekiston milliy musiqa san’ati bugungi kunda globallashtirish sharoitida o‘z mavqegini mustahkamlash uchun keng islohotlarni talab qilmoqda. Yaponiyada milliy musiqa va san’atga bo‘lgan qiziqishni oshirishga qaratilgan dasturlar kabi, O‘zbekistonda ham milliy san’atni raqamlashtirish, festival va ko‘rgazmalar tashkil qilish, shuningdek, yoshlar orasida milliy musiqaga qiziqishni oshirish bo‘yicha keng qamrovli dasturlarni ishlab chiqish zarur.

O‘zbekistonda milliy musiqani xalqaro miqyosda tanitish va saqlash bo‘yicha olib boriladigan choralar milliy o‘zlikni mustahkamlashga, yosh avlodning tarixiy qadriyatlariga bo‘lgan hurmatini oshirishga va iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi. Xorijiy tajribalardan kelib chiqib, milliy san’atning jahon bozoriga kirib borishini ta’minlash orqali mamlakatimizning xalqaro obro‘-e’tiborini yanada yuksaltirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Madaniyat vazirligi. (2023). Milliy san'atni saqlash va rivojlantirish strategiyalari. Toshkent: Madaniyat nashriyoti.
2. Smith, J. (2022). Digital Preservation of Traditional Music: The Korean Experience. Seoul: Korea Cultural Research Institute.
3. Turkiya madaniyati va san'ati rivojlanishi to'g'risidagi hisobot. (2021). Turkiya madaniyat vazirligi. Ankara.

4. Qoraboyev, S. (2024). MAQOM ASARLARINI SAHNADA IJRO ETISH KO‘NIKMALARINI MUKAMMALLASHTIRISH. *Oriental Art and Culture*, 5(5), 337-340.
5. Qoraboyev, S. (2022). THE PROBLEM OF SELF AWARENESS IN RESCHOOLPREPARATORY GROUPS THEORETICAL STUDY. *Uzbek Scholar Journal*, 8, 98-102.
6. Mardonov, Z. M. (2024). O‘ZBEK CHOLG‘U IJROCHILIGIDA IJRO USLUBLARI O‘RGATISHDA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR. *Oriental Art and Culture*, 5(5), 351-358.
7. Mardonov, Z. (2019). The importance of biological education at school. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol*, 7(12).
8. Sh, D. (2024). ALISHER NAVOIY LIRIKASIDA MUSTAZOD. *Экономика и социум*, (4-2 (119)), 100-103.
9. O‘zbekistonda san‘at va madaniyatni qo‘llab-quvvatlash dasturlari. (2022). Milliy san‘atni rivojlantirish agentligi.
10. Olimjonova, M., & Nishonova, J. (2022). ACTING ARTS: TRADITIONS AND ISSUES OF DEVELOPMENT. *Science and Innovation*, 1(8), 33-36.
11. SHERMANOV, E. (2023). Kirish so'zi. *O‘zbek musiqiy merosining ta’lim tizimidagi o‘rni va ahamiyati*, 1, 3-4.
12. Nakamura, H. (2021). *Modernization of Traditional Music in Japan*. Tokyo: Japan Cultural Foundation.